

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В ПОРТУГАЛІЇ

Оксана Фастовець

*Національний університет фізичного виховання і спорту України
Київ, Україна*

Португалія посідає вагоме місце на туристичному ринку світу. За даними ЮНВТО у 2017 р. країна прийняла 21,2 млн. іноземних відвідувачів, а її надходження від сфери туризму становили 17,11 млрд. дол. [1] Згідно показнику індексу конкурентоздатності у сфері туризму (Travel & Tourism Competitiveness Index – WEF) у 2017 р. Португалія посідала 14-е місце серед 136 країн (7-е серед країн ЄС). За даними Банку Португалії у 2012-2017 рр. надходження від туризму зростали середньорічними темпами 10,2%.

Основними країнами постачальниками туристів та валютних надходжень були в основному європейські держави: Великобританія (17,5%), Франція (14,5%), Іспанія (13,5%), Німеччина (11,7%) та США (5,3%), на які припадало 62,4% щорічних надходжень. Також спостерігається стабільне зростання кількості ночівель іноземних відвідувачів, кількість яких становила близько 38,3 млн. у 2016 р. Понад 60% усіх ночівель іноземних відвідувачів готелів Португалії припадає на 5 країн – Великобританію, Німеччину, Францію, Іспанію та Нідерланди. В країні діє більше 3000 закладів розміщення: з них 1441 – готелі, 172 баз для кемпінгів, 50 хостелів, 346 садиб та 900 садиб в сільській місцевості. Згідно розробленого урядом стратегічного плану розвитку туризму до 2027 р надходження від туризму повинні подвоїтися та досягти 26 млрд. євро, а кількість ночівель збільшитися до 80 млн. На початок 2018 р. зареєстровано більше 800 туристичних фірм (з них більше 600 є туристичними операторами).

Традиційно на туристичному ринку Португалія виступає у як країна оздоровчого туризму (Кошта-Верді, Кошта-да-Прата, район поблизу Лісабона, регіон Алгарві, автономні регіони Мадейра та Азорські острови). Проте, Португалія має великий історико-культурний потенціал. Культурна спадщина є матеріальною та духовною основою формування культурного туризму.

Під терміном «культурний туризм» прийнято розуміти туризм із

метою ознайомлення та пізнання культурної спадщини різних країн та народів. Поняття «культурний туризм» широко почали використовувати після конференції ICOMOS – Міжнародної Ради пам'яток та історичних міст у Брюсселі у 1976 р.

Ми погоджуємося з думкою дослідниці М.Д. Сущинської, що культурний туризм як окремий вид у системі туризму виділяється за трьома напрямками: характером діяльності туриста, що полягає в отриманні нового досвіду та вражень для задоволення культурних потреб (ця ознака формує концептуальну відмінність культурного туризму від інших видів туристської діяльності); мотивацією туристів, залучених до культурного туризму (ця ознака характеризує масштаби та структуру попиту туристів в сфері культурного туризму); характеристикою пропозиції – особливих туристських ресурсів, які залучені до процесу задоволення попиту у сфері туризму [2, с. 8].

Запропонована М.Д.Сущинською класифікація видів культурного туризму представлена на рис. 1

Рис.1. Види культурного туризму (М.Д. Сущинська)

Наведені основні види культурного туризму формують культурне ядро туристичного центру будь якої дестинації або країни. Культурний туризм дозволяє мінімізувати сезонність.

Провідне місце посідає туризм спадщини (культурно-історичний), розвиток якого був обумовлений інтересом туристів до історії та культурним цінностям. Проте відчувається тенденція зменшення частки туристів, які мають зацікавленість до вивчення спадщини. На туристичному ринку зростають пропозиції видів туризму, що базуються на традиціях та історико-культурних об'єктах. Набуває популярності відвідання центрів спадщини, що посідають проміжне місце між музеєм та тематичним парком і базуються на ресурсах спадщини. Активно розвиваються тематичні парки, які з центрами спадщини пов'язані тематичним уявленням минулого та культури, а також більш широким використанням презентацій та інтерпретацій, що здатні захопити уяву. Тематичні парки використовують не аутентичні ресурси та їх основною функцією є розвага, стимулювання задоволення. Прикладом є архітектурний парк-ансамбль «Маленька Португалія» (м.Коїмбра). Тут представлені зменшені маленькі будинки та палаци, типові для Південної Португалії, де у ігровій та веселій атмосфері можливо доторкнутися до історії португальців.

В країні розвивається тематичний туризм, що знайшов своє втілення у розвитку «культурних маршрутів Ради Європи», Через територію Португалії проходить 14 сертифікованих загальноєвропейських маршрутів [3].

Розвиток туризму Португалії базується:

- на численних доісторичних пам'ятках, що збереглися поблизу м.Евора, де у 1963 р. у печері Ешкурал знайшли наскальні малюнки часів палеоліту які датуються 15-20 тис. рр.;

- численні мегалітичні споруди 2300-1500 рр до н.е. Серед них дольмени поблизу м. Пенафьел поблизу Порту, кромлехи та менгіри поблизу Евори (дольмен Замбужейро вважається найбільшим у Європі) ;

- зразках кельтського поселення в північній частині провінції Мінью поблизу м.Гімарайнш; Сітанія де Бритейруш та м.Віана ду Каштелу, де на горі Санта Лузів збереглося кельто-іберійського поселення із залишками стін та кам'яних будинків; поселеннях лузітан – сітаньї Бритейруш, які представляли собою кам'яні укріплення та близько 200 житлових будинків;

- численних римські пам'ятки (на території провінції Лузітанія римлянами було закладено близько 40 міст, серед яких Ебора Цереалес (Евора), Пакс Юлія (Бежа), Олісипо, пізніше

Феліцитас Юлія (Лісабон), Скалабіс (Сантарен), Емініум (Коїмбра), Бракара (Брага). У містах були збудовані храми, театри, терми та акведуки, прокладені бруковані дороги та мости. У м. Евора збереглися залишки римського храму Діани з 14 коринфськими колонами. Відомою у туристів є давня римська «дорога легіонерів», що пов'язувала мм. Лісабон та Брага, що проходить через залишки давньоримського міста Конімбрига, де збереглися мозаїки, реконструйовано садовий двір з фонтанами, приватні терми. Збереглися римські будівлі також в м.Ештой, в центрі Альгарве, давній міст над р.Тамега в м.Шавиш;

– з початку V ст. півострів зазнає вторгнення аланів, свевів, вестготів, тому на території Португалії збереглися вестготські базиліки: Сан Педро в Балземао, Санту Амару в м.Бежа, церква Сан Фрутуозу в м.Брага;

– збереглися одиничні пам'ятки мавританської архітектури, серед них мечеть XI ст. у Меролі, яка перетворена на церкву, а також збереглися традиції виготовлення керамічної плитки – азулежу, яку використовували для оздоблення будинків. Відомим зразком є палац Пасу Реал у м.Сінтра;

– романські замки та собори, створеними у готичному стилі: собори Браги, Коїмбри, Лісабона, Порту, Ламегу, Евори. В Португалії збереглося близько 150 замків. В областях на південь від річки Тежу при будівництві замків та фортець використовували мусульманські укріплення. До найбільш ранніх пам'яток належить замок у Гімарайнші, північному місці, яке вважається колицкою португальської державності, тому що саме тут народився король Альфонсо Енрікеш. Орденом тамплієрів було побудовано замок Алмоурол, що охороняв Тежу в період реконквісти. Серед відомих замків: замок Тамплієрів та ордена Христа, Госпітальєрів (Крато), замки Сантьяго, замки Авісського Ордена, а також королівські замки. Королівським замком є замок Святого Георгія – фортеця, побудована маврами в Лісабоні в середині XI ст. Місце на якому знаходиться замок слугувало спочатку фортецею римлянам, вестготам, маврам, які перебудували її та перетворили на резиденція мавританського еміра. Коли у 1147 р. вигнали маврів та звільнили Лісабон, замок Святого Георгія став королівською резиденцією. Мавританський замок в Сінтрі, що було побудовано в IX-X ст. на вершині скелі в околицях Сінтри за часів мавританського правління. Замок Тамплієрів у м.

Томар є одним з найвідоміших замків, побудованих тамплієрами. Після того, як Ватикан звинуватив лицарів у ересі, португальський король не визнав провини ордена та надав тамплієрам останній притулок. Вони в середині XII ст. побудували замок, змінили назву на Орден Христа та почали здійснювати морські експедиції, а замок Томар перетворився на основний центр тамплієрів.

На території країни сформувався власний стиль – мануеліто. Найцікавіші споруди, що є символами Португалії: Торре де Белен, монастир Жеронімуш, монастир Баталія. В країні 13 історичних місць включно до переліку ЮНЕСКО як пам'ятки історичної спадщини ЮНЕСКО (м.Ангра-ду-Еронімуш; старовинне місто Евора, монастир Сінтра). Старовинна м.Евора було засновано за часі Римської імперії, проте основні будівлі датуються XV-XVI ст. В подальшому архітектура міста сильно вплинула на розвиток містобудування Португалії. У м. Сінтра раніше знаходився монастир, який згодом було переобладнано під замок, навколо якого розбили парк. М. Порту має історію тисячолітню історію його споруди демонструють характерний для країни архітектурний стиль мануеліто. Багато середньовічних замків та монастирів Португалії, є пам'ятками історії та архітектури XIV-XVII та одночасно готелями. Особливістю бази розміщення Португаліє є специфічні готельні заклади – поусадас (40 державних готелів середнього та вищого класу, що розташовані в історичних будівлях з мальовничим ландшафтом). Як правило поусадас має не більше 40 номерів і ресторан. Наприклад, поусадес де Кастелл (м. Обідос) має лише 9 номерів (3 з них апартаменти), що розташовані у палаці XVI ст. та оточені фортечним муром.

Отже, туристичні DESTИНАЦІЇ розвивають декілька видів культурного туризму на базі значної історико-культурної спадщини. Заслуговує ретельної уваги досвід Португалії у використанні замкових та інших споруд у сфері туризму.

Список використаних джерел

1. *Tourism Highlights 2018*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> .
2. *Сущинская М.Д.* Культурный туризм: Учеб. пособие. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 128 с.
3. *Культурні маршрути Ради Європи* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/home/>